

Kangasala.

Mäkiriinne (Sundinmäki)

H. M. 9220.

Alfred Hackman
1930.

Undersökning
av ett fyndställe från yngre järnåldern
på Mäkirinne backe (jordbrukaren A. Jan-
kias parcell) i Toikkola by av Kangasala
socken i slutet av maj 1930.

Jordbrukaren A. Jankia i Toikkola by av
Kangasala socken hade i september 1929 underrät-
tat Nationalmuseet att han invid sitt fähus
och i sitt potatisland hittat några föremål.
Någon vecka senare besökte fyndstället av
mag. N. Cleve, som tillvaratog fynden för museets
räkning och upprättade en karta över platsen, men
för den rena årstidens skull icke kunde verkstäl-
la grävningar. Först följande vår - i slutet av
maj - undersökte fyndplatsen av mig och fil.
mag. Ella Kivikoski.

Jankias parcell ligger på en Mäkirinne
kallad backe i Toikkola by, dryga 3 km SW om
Kangasala kyrka och ungefär $1\frac{1}{2}$ km N om Liukri-
ala gård. Backen höjer sig obetydligt över den omgi-
vande slätten och erbjuder mot norr och öster en
vidsträckt utsikt över låglänta åkrar och Kirkko-
järvi ända till Kangasala kyrkoby och de berömda
årnarna*. Mot de andra väderströcken begränsas
utsikten av kuperad terräng. På backens platta
och sluttningar ligger några delvis mycket stora sten-
block, men många andra ha redan blivit sprängda
och avlägmade av Jankia, som på backen byggt sin
gård och röjt sitt potatisland. Vid foten av den
nordöstra sluttningen har en annan lägenhet upp-

* Jfr Cleves fotografier nr 1-5, mina fotografier nr 1.

stätt, som äges av skogvaktaren A. Saretto. Samtidigt
ha redan vid byggnadernas uppförande gjorts fynd
av fornsaker, men dessa ha blivit obeaktade och för-
kammit. Först ^{sedan} ~~här~~ under de sista åren upprepade gånger
vapen, verktyg och smycken blivit hittade, blev Nati-
onalmuseet, såsom ovan nämnts, underrettat därom.
De av maj. Cleve tillvaratagna fynden äro typiska
vikingatidsföremål (St. M. 9081: 1-7). Märkligt bland
dem är halvan av en halering av brons av estnisk
typ. Deras fyndplatser äro utsatta på Cleves karta.
Till en början undersöktes av oss ett litet, ungefär
11-12 kvadratmeter omfattande område öster om uthus-
längan och mellan den cementerade gödselstaden och ett
i rätt vinkel till uthusen stående lida. (Jfr Cleves karta
och min kartskiss nr 1). Här hade den nyssnämnda halv-
ringen och en rund spännbuckla blivit hittade. Mar-
ken var betäckt med gödsel och fyllningsjord, i vilken
funnos träspånor och annat avfall. (Fot. nr 2). Sedan
detta jordlager avlägsnats, visade sig närmast gödsel-
staden, i rutorna x1, a1, b1 och c1 dels ett mycket
tunnat kulturlager, dels orörd sand. St norr tilltog
kulturlagets tjocklek och utgjorde ända till 25 cm.
Här påträffades också rester av en av dessa för de
finska brandgravfälten karakteristiska stensittning-
ar (fot. nr 3), men den genom fyllningsjordens avlägs-
nande blottade jordytan var icke heller här den ur-
sprungliga, utan bildade ett nedre lager. Ett på det-
samma liggande övre stenlager torde hava avlägsnats,
då denna del av backen (den sydöstra) blev uppöklad,
något som ägde rum redan för Jankias tid. Nu be-
stod stenläggningen av endast ett och därtill gles-
t lag mindre stenar utom närmast uthusen, där
två skikt kunde urskiljas. Mellan stenarna hitta-
des något litet brända ben, ett par slaggbitar
och kolstycken samt ett antal vikingatidsföremål.

(9220: 1-39). De föremål, som hittades in situ, lägo vanligen 3-10 cm djupt.

Synbarligen sträckte sig gravfältet inunder det ovannämnda lidet, som i norr begränsar det undersökt område, och fortsatte därifrån möjligen utan avbrott till backens norra platta och sluttning, där Jauhias övriga fynd hade blivit gjorda. Denna sluttning var till stor del uppsladd. Genom överenskommelse med Jauhia hade detta potatis- eller källand denna vår lämnats obebrukat för att icke hindra grävningarna. Öster om källandet fanns ett stycke ouppslad mark, som vid gränsen mot grannens område, där berget trädde i dagen, stupade brant, delvis lodrätt ned. Då denna del av området för tillfället var belamrad med byggnadsmaterial till ett tillämnat fähus, bestämde jag att uppskjuta dess undersökning till nästa sommar och att denna gång gräva i källandet.

Det område, där grävningarna företogs, kom att omfattas ungefär 21-22 kvadratkilometer eller rutorna a2-a4, b2-b7, c2-c7, ^{en del av} (d2), d3-d7 och delar av e4-e7 (jfr min kartskiss nr), men då här funnos ett par väldiga stenar samt rester av ett par andra redan bortsprängda, blev den omgrävda jordarealen blott ca 15-16 m² stort.

Särom på området öster om uthusen bestod det översta jordskiktet ^{även här} av åker- eller fyllningsjord. Då ^{vid} rutorna a2, a3, a4 och b2 gjövs dels inga, dels mycket obetydliga fynd och då ett ört sandlager visade sig på flere ställen strax under fyllningsjorden, lämnades den väster om rutorna a2, b2 och c2 liggande delen av källandet denna gång undersökt. Större framgång hade grävningarna öster och nordost om dessa rutor. Här blottades på ringa djup under den nuvarande jordytan en gles lagning

av större och mindre stenar, som på några ställen
nämligen i rutorna c 4 och södra delen av d 4 och d 5 kunde
ligga i 2 ä 3 lag på varandra men oftast bildade
blott ett skikt. Stenläggningen upphörde mot ^{norr och} nordost:
rutorna d 6, ^{d 7} och södra delen av e 6 och e 7 saknade
stenläggning och i d 7 ^{och e 7} kom berget fram på ringa djup
under grästörven, men rutorna c 6 och nordöstra delen
av c 5 hörde ännu till stenläggningsområdet, skura
stenarna lägo här mycket gles. Synbarligen har
slutningens upprödjande till källand i mycket för-
ändrat gravfältets tidigare utseende och struktur,
och utan tvivel ha på en del ställen stenar i större
eller mindre mängd blivit borttagna från stenlägg-
ningen. Det är icke heller omöjligt att i rutorna, som
nu sakna stenläggning, ursprungligen funnits en
gles sådan.

De fynd, som gjordes vid grävningen, anträffades
med få undantag inom de rutorna, där stenläggning-
en var något lunda bibehållen. Föremålen, som
tillhåra vikingatiden, lägo mycket ojämnt fördelade
- mellan stenarna, 18-25 cm under den nuvarande jord-
ytan och nära det orörda sandskiktet. Talrikast voro
de inom rutorna d 4, där en del saker lägo nära
varandra och möjligen härstamma från en och
samma begravning. Så hittades t. ex. i denna ru-
tas östra del en skära, en pilspets med kånge och en
kniv klinga tillhvar varandra och endast 10 cm
därifrån en spiralfingerring av brons (9220: 72-75).
Ungefär 20 cm söder eller sydost om dessa saker
fanns mellan ett par ^{mindre} stenar ^{och delvis täckt av dem,} en grund grop, ca
25 cm i tvärmått och fylld med mycket mörk jord,
kolbitar, brända ben och enstaka lerbälsbitar,
vars botten låg närmare 40 cm under jordytan (jfr fot.)
Metallföremål hittades icke i denna grop. Vid södra
kanten av en sten, som begränsar gropan mot söder,

sålades omedelbart utanför gruppen, låg en rund spännbuckla av Appelsgröns typ D (ca 900-¹⁰⁰⁰talet).

I den stenläggning saknande rutan d 6 hittades en vacker, väl bibehållen spjutspets av Jan Petersens typ E (jfr. J. Petersen, De norske vikingevord fig. 12 o. n. 26 f) och några mindre föremål (H. M. 9220: 109-114). Även i rutorna c 6 och b 6 gjordes några fynd (9220: 115-127); rutan c 7 innehöll däremot blott en pärla, en lerkärlbit och några bitar slagg och rutan d 7 ingenting. Möjligen är här gravfältets gräns mot öster uppnädd?

Brända benbitar hittades på gravfältet i mycket ojämna mängder: i de västra rutorna blott enstaka bitar (i a 2, b 2 ingenting, i a 3, a 4, b 3, b 4, c 3 och d 3 1-16 bitar), talrikast i den bäst bibehållna delen av stenläggningsområdet eller rutorna c 4, d 4 och d 5 (resp. 40 bitar, 118 gr och 185 gr), i avtagande mängder åter i de östra rutorna (en handfull i en var av rutorna c 5, c 6 och d 6, något litet i c 7, ingenting i d 7).

Påfallande var förhållanden av slaggbitar i de östra rutorna.

År 1931 borde grävningarna fortsättas både i nordlig riktning ut för den omlade ^{och halft omlade} ståtningen som och mot öster.

Helsingfors vintern 1931.

Alfred Hackman.

Tillägg.

Då Jankia längre fram på sommaren (1930) tog i hop med sina byggnadsföretag, gjorde han nya fynd, vilka sedermera infördrades till Nationalmuseet (H. M. 9340) och vilkas fyndplatser han hade utmärkt på en för detta ändamål till honom sänd kopia av Cleves karta. Det första fyndet gjordes

vid lidrets rönning, (det skulle flyttas till ett annat ställe på bucken). Under lidret stötte J. på berggrund (?). ("Sen alla oli sellainen kallio kivi") och runt om detta ställe var jorden bränd och innehöll lekharlebitar, smultna glaspärlor, fragmentariska bronsföremål, brända ben, allt från vikingatiden samt några föremål från sen tid.

Två andra fyndställen nr 2, 3 och 5 äro utmärkte på x hällandets sluttning. Vid 2 hittades - norr om en större sten - ett fragmentariskt betsel och en handboja från yngre tid, vid 3 - söder om samma sten - kedjedelar och en halv emaljpärla, vid 5 en huggkniv från vikingatiden.

Fyndstället nr 4 - där ett eldstäl, bitar av ett spirallagt bronsband, en kedjefördelare av brons, en bronsnyckel och en emaljpärla från vikingatiden hittades - ligger öster om lidret nära gränsen mot Sarattos parcell. Enligt vår överenskommenhet hade Jankia icke burt gräva på detta ställe.

A. H.

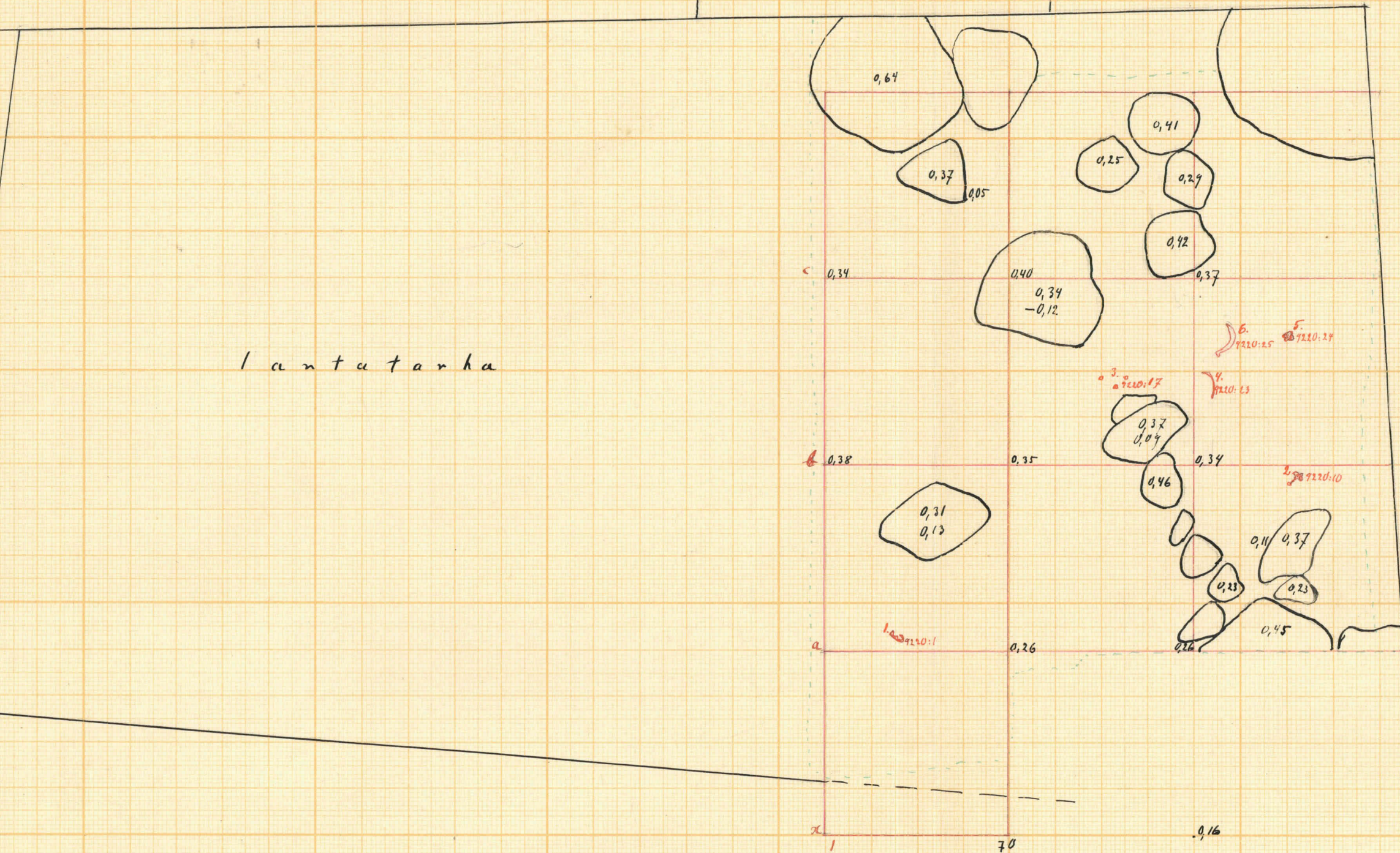
n a v e t t a

s i k o l ä t t i

h a l k o v a j a

v a j a

l a n t a t a r h a

25cm 50cm 75cm 1m 2m 3m 4m

Kangasala Joikkola
 Mäkirinteen (Sundinmäen) kalmisto
 Alue I.

H.M. 9220:1-39.

Kangasala Toikkolan kylä.

lev. 7585.

1. Mäkirinteen rautakautinen kalmisto (H. M. 9220). Taustassa Kirkojärvi ja kirkko.

lev. 7586.

2. Kalmiston pohjoinen rinne, katsottuna NO:sta.

lv. 7587

3. Kangasala. Mäkirinne. Kaivausalue I. H. M. 9220

l. 7588

4. Kaivausalue I.

p. 7589.

5. Kangasala. Mäkirinne. Kaivausalue II katsottuna O:sta. (H.M. 4220)

p. 7590.

6. Kaivausalue II katsottuna N:sta.